

Nr 44.

Ankom till riksdagens kansli den 16 november 1939 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts förslag angående anvisande av medel för vissa krisorgan.

(1:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t framlagt förslag angående anvisande av medel å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 för löpande utgifter för de nya förvaltnings- och regleringsuppgifter, som tillkommit i det inträdda krisläget.

De sålunda äskade anslagen, vilka samtliga äro av förslagsanslags natur, utgöra:

Anslagens benämning	Kronor
Statlig informationsverksamhet	50,000
Prisövervakning	50,000
Folkförsörjningsnämnden m. m.	700,000
Industrisakkunniga m. m.	100,000
Statens handelslicensnämnd m. m.	50,000
Statens sjöfartsnämnd m. m.	50,000.

Av nämnda anslag hava i förslaget till tilläggsstat I anslaget till statlig informationsverksamhet upptagits under tredje huvudtiteln, anslaget till prisövervakning under sjunde huvudtiteln, anslaget till folkförsörjningsnämnden m. m. under nionde huvudtiteln samt övriga anslag under tionde huvudtiteln.

Den extraordinära förvaltningsorganisation som krisförhållandena föranlett har, sedan förevarande proposition överlämnats till riksdagen, ändrats i vissa hänseenden. Utskottet har ansett sig böra med stöd av inhämtade uppgifter lämna en redogörelse för hur organisationen för närvarande är utformad.

Under utrikesdepartementet sorterar alltjämt den *statliga informationsverksamheten*. Verksamheten står under ledning av en *t r e m a n n a n ä m n d*, i den mån ledningen ej ankommer på utrikesdepartementets pressbyrå. Som rådgivande organ för informationsverksamheten fungerar *pressrådet*, bestående av representanter för pressen och pressammanslutningar. Verksamheten bedrivs dels av en informationsbyrå, dels av en granskningsbyrå. Informationsbyråns uppgift är att förmedla upplysning till allmänheten om av statliga organ vidtagna åtgärder på grund av de av krisen framkallade särskilda förhållandena. Inom granskningsbyrån

avlyssnas utländska radioutsändningar och granskas utländsk och inländsk press. Rapporter härom tillställas vederbörande myndigheter.

Under finansdepartementet lyda *prissakkunniga*. Dessa ha till uppgift att följa prisutvecklingen och föranstalta om de undersökningar som därvid finnas önskvärda samt att inkomma med förslag till de åtgärder, var-till de finna läget giva anledning.

Övriga krisorgan av den art, varom här är fråga, lyda numera under folkhushållningsdepartementet. Dessa organ utgöra livsmedelskommissionen, industrikommissionen, vednämnden, kolnämnden, bensin- och oljenämnden, gengasnämnden, handelskommissionen, sjöfartsnämnden och krigsförsäkringsnämnden.

Livsmedelskommissionen har till uppgift att uppgöra planer för produktionens anpassning efter rådande förhållanden, att förbereda och enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande genomföra beslag och andra statliga förfoganden samt att genomföra erforderliga regleringar av varuomsättningen eller förbrukningen. Kommissionen har även övertagit de uppgifter, som tidigare ankommit på statens jordbruksnämnd och folkförsörjningsnämnden. Ett rådgivande organ, benämnt livsmedelskommissionens råd, står till förfogande för kommissionens överledning. Under kommissionen sortera de lokala kristidsorganen: kristidsstyrelser och kristidsnämnder.

Industrikommissionen har till uppgift att under Kungl. Maj:t handhava ledningen av den erforderliga regleringen av dels råvaruförsörjningen och produktionen på det industriella området med undantag för livsmedels- och fodermedelsindustrierna, dels även försörjningen med bränsle- och smörjmedel. Det åligger sålunda kommissionen att, enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande, genomföra regleringar rörande handeln med och dispositionen över råvaror, produkter och förnödenheter för industriellt bruk samt att, där så finnes lämpligt, för statens räkning övertaga förråd av sådana råvaror, produkter och förnödenheter. Vidare ankommer det på kommissionen att utfärda bestämmelser rörande tilldelning och användning av varor, produkter och förnödenheter för industriellt bruk. Till industrikommissionens verksamhetsområde höra vednämnden, kolnämnden, bensin- och oljenämnden samt gengasnämnden. *Vednämnden* har till uppgift att öva tillsyn å försörjningen inom riket med vedbränsle och träkol. Under vednämnden lyda vedkontoren, ett för varje län. *Kolnämndens* uppgift är att handha frågor rörande försörjningen inom riket med stenkol, koks och kolbriketter. *Bensin- och oljenämnden* har att handha frågor rörande landets försörjning med flytande bränsle. *Gengasnämnden* har till uppgift att handhava frågor rörande gasgeneratorer för motordrift samt att vara rådgivande organ på området.

Handelskommissionen har att under Kungl. Maj:t handhava under rådande utomordentliga förhållanden erforderliga regleringsåtgärder beträffande varuutbytet med utlandet, i den mån fullgörandet av dylika uppgifter icke ankomma på annan myndighet, ävensom att handhava de övriga uppgifter, som av Kungl. Maj:t till kommissionen överlämnas. Å exportlicens, som

meddelas av kommissionen, skall denna uppbära en licensavgift av 20 kronor eller, om värdet av det gods, som licenserna avser, uppenbarligen överstiger 400 kronor, en licensavgift av 3 kronor.

Sjöfartsnämnden handlägger och avgör frågor om anstånd och medgivanden, som avses i lagen den 22 juni 1939 (nr 299) om förbud i vissa fall mot överlåtelser eller upplåtelser av fartyg m. m. samt i lagen den 22 juni 1939 (nr 300) om förbud i vissa fall mot utrikes fraktfart med svenskt fartyg m. m.

Vad slutligen angår *krigsförsäkringsnämnden* skall denna handlägga och avgöra frågor rörande försäkring jämlikt lagen den 10 mars 1939 (nr 68) om statlig krigsförsäkring m. m.

Den extraordinära förvaltningsorganisation, som erfordras till följd av krisförhållandena, har ännu icke fått sin definitiva utformning. Uppenbarligen är det vid sådant förhållande icke möjligt att annat än approximativt uppskatta medelsbehovet för krisnämndernas verksamhet. Utskottet har icke — utom på en punkt som nedan angives — funnit anledning frångå de beräkningar, som i sådant hänseende framlagts i förevarande proposition. Emellertid vill utskottet understryka vikten av att förvaltningsorganisationen icke gives större omfattning än nödvändigt är samt att den i möjligaste mån koncentreras.

Utskottet.

Med hänsyn till de förändringar, som numera vidtagits i krisorganisationen, böra vissa av de av Kungl. Maj:t äskade anslagen erhålla ändrad benämning. Sålunda bör anslaget till folkförsörjningsnämnden m. m. rubriceras statens livsmedelskommission m. m. Från detta anslag böra bestridas kostnaderna för livsmedelskommissionens och därunder lydande organs verksamhet, i den mån de skola utgå av statsmedel. Vidare bör det äskade anslaget till industrisakkunniga m. m. erhålla rubriken statens industrikommission m. m. Från sistnämnda anslag böra bestridas kostnaderna för industrikommissionens, vednämndens, kolnämndens, bensin- och oljenämndens samt gengasnämndens ävensom dem underlydande organs verksamhet. Därjämte bör anslaget till statens handelslicensnämnd m. m. rubriceras statens handelskommission m. m. Enligt Kungl. Maj:ts proposition skulle kostnaderna för vednämnden bestridas från anslaget till folkförsörjningsnämnden m. m. Med hänsyn härtill bör det vid detta anslag, som enligt vad ovan föreslagits skulle benämnas statens livsmedelskommission m. m., äskade anslagsbeloppet minskas med 100,000 kronor, med vilket belopp anslagsbeloppet för statens industrikommission m. m. i stället bör ökas.

Anslagen för de krisorgan, som numera lyda under folkhushållningsdepartementet, böra uppföras under huvudtiteln för detta departement.

Slutligen må framhållas, att anslag, som avses för nu verksamt krisorgan, även bör få tagas i anspråk för bestridande av kostnaderna för nyttillkommande krisorgan, med förvaltnings- och regleringsavgifter hänförliga till samma område som det förstnämndas.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa följande anslag, nämligen

a) under tredje huvudtiteln för *statlig informationsverksamhet* ett förslagsanslag av 50,000 kronor,

b) under sjunde huvudtiteln till *prisövervakning* ett förslagsanslag av 50,000 kronor,

c) under huvudtiteln för folkhushållningsdepartementet *dels till statens livsmedelskommission m. m.* ett förslagsanslag av 600,000 kronor,

dels till statens industrikommission m. m. ett förslagsanslag av 200,000 kronor,

dels till statens handelskommission m. m. ett förslagsanslag av 50,000 kronor,

dels ock till statens sjöfartsnämnd m. m. ett förslagsanslag av 50,000 kronor.

Stockholm den 16 november 1939.

På första särskilda utskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Närvarande: se under utlåtandet nr 43.